

Jelentősebb betűtervezők

„A computer-korszakban a betűtípusok elburjánzása és a betűk manipulálása a vizuális környezetszennyezés új szintjét hozta el és ez már a kultúránkat fenyegeti. A sok ezer betűtípus közül csak néhány alapvetőre van szükségünk, a többit meg kellene semmisíteni.”

Massimo Vignelli

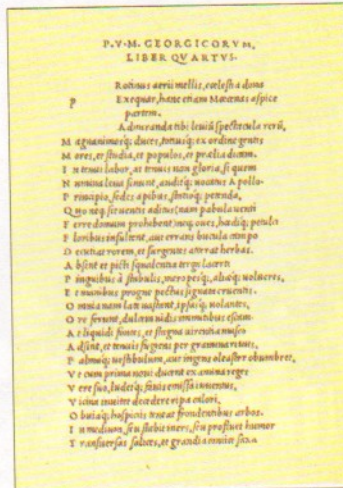
Neville Brody tipografikai lapjának részlete a Fuse magazin 6. számából, 1993

ia perfectioem non mosaica lege
 s dei uisiones legitimum genuit
 no pfluasus oraculo circūcidit:&
 uel ad manifestum multitudinis
 asi paternæ uirtutis isigne filii re
 aut qbuscūq; aliis de causis. Non
 Post Habraam filius eius Isaac in
 e a parētibus accēpta: q uni uxori
 t castitatis amore ab uxore postea
 cob qui ppter cumulatū uirtutis
 t duobus noibus ppter duplicem
 rcetem se latine dicere possumus:
 ū practicois operatioibus multos
 utē iam uictor luctando euasit:&
 elem ipse deus appellauit æterna
 in uisione dei consistit et largiens:
 ael nomen significat. Ab hoc. xii.
 erabilia de uita istorum uirorum

Nicolas Jenson betűi, 1470

Nicolas Jenson (1420–1480)

Az első nyomdászok egyike, aki az észak-európában használatos fraktúr betűk helyett inkább a római birodalom örökségére támaszkodott. Betűtípusát újjáélesztette William Morris *Golden Type* elnevezésű betűje, majd 1895-ben az Egyesült Államokban került piacra a rendkívül sikeres *Jenson Oldstyle* betűtípus.

Aldus Manutius első dőlt betűje, 1501

Aldus Manutius (1450–1515)

Itália talán legjelentősebb nyomdása. Francesco Griffót kérte fel több betűtípus megtervezésére. A legismertebb közülük a máig használt *Bembo* elnevezésű. Ezt a típust először Pietro Bembo *De Aetna* című művének kiadásánál használta Aldus Manutius. Külön érdekesség, hogy Griffó csupán a kisbetűket tervezte meg, a nagybetűkhöz már meglévő betűket használtak a kiadványnál. Manutius úgy ismerik, mint aki tehetségét arra használta fel, hogy olcsóbbak legyenek a kiadványok, de igazából soha nem készített olcsó könyveket.

Raffaello Santi: Ifjú képmása (1503-1504 körül) Pietro Bembot ábrázolja

Bembo (1495)

Pietro Bembo *De Aetna* című művéhez használták fel először ezt a típust, így elnevezését is a mű szerzőjének nevééről kapta. Ez a betűtípus volt az elődje Claude Garamond és számos más európai nyomdabetűnek a 17. században.

Claude Garamond (1500–1567)

Az első betűtervező, aki eladásra is készített betűket, ám sajnálatos módon a zseniális tervező egyáltalán nem gazdagodott meg tevékenységéből. Halála után felesége még a megmaradt készletét is kénytelen volt eladni. Ettől kezdve ez a betűtervezők átka, hogy tiszteletre méltó munkájuknak mások aratják le a hasznát. Ennek ellenére Garamond mester korának és talán az egész reneszánsznak a legjelentősebb tervezője. Franciaországban ő adoptálta a latin betűket az általánosan használatos fraktúr betűk helyett. Első latin betűi 1550-ben kerültek kinyomtatásra az *Elegantiarum Libros Laurentii Vallae* Paraphraisaiban. Bár milyen népszerű is volt ez a típus,

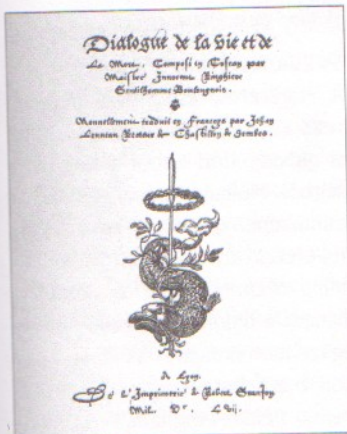
PAVLI IOVII NOVOCOMEN-
 sis in Vitas duodecim Vicecomitum Mediolani
 Principum Praefatio.

ET VSTATEM nobi-
 lissimae Vicecomitum fami-
 liae qui ambitiosius à praxata
 Romanorum Caesarum origi-
 ne, Longobardisq; regibus
 deducto stemmate, repete-
 re contendunt, fabulosis pe-
 né iniriis inuolueret viden-
 tur. Nos autem recentiora
 illustrisq; uei ab omnibus recepta, sequemur: co-
 tenisq; erimus insigni memoria Heriprandi & Gal-
 uanii nepotis, qui caesia cum laude rei militaris, ci-
 uilliq; prudentia, Mediolani principem locum te-
 nuerunt. Incidit Galuanus in id tempus quo Medio-
 lanum à Federico AEnobarbo delerit est, vir summa
 rerum gestarum gloria, & quod in fatis fuit, insigni
 calamitate memorabilis. Captus enim, & ad trium-
 phum in Germaniam ductus fuisse traditur: sed non
 multo post carceris catenas fregit, ingenique animi
 virtute non semel exis Barbaris, virus inlatus, patriã
 reuertit. Fuit hic (ve Annales ferunt) Orthonis nepos,
 eius qui ab insigni pietate magnitudinèq; animi, ca-
 mente illo perorbili classico excitus, ad facti bellum
 in Syriam contendit, communicatis scilicet consiliis
 atque opibus cù Guliermo Montiferrati regulo, qui
 à proceritate corporis, Longa spatha vocabatur. Vo-
 luntariorum enim equitum ac pedum delectis no-
 A.iii.

Claude Garamond
 egy nyomtatott oldala, 1549

lassan kiszorították más francia,
 angol, holland és itáliai tervezők.
 A 20. század eljén jelentek meg új-
 ra az általa tervezett betűk a
 nyomdák betűkészletében.

Robert Granjon egyik kiadványának
 címlapja, 1557

Robert Granjon (1513–1589)
 Szorosan együttműködött Claude
 Garamonddal. Az általa tervezett
 betűk lettek a későbbiekben a
 Plantin és a Times New Roman
 elnevezésű típusok ősei, de még

Matthew Carter *Galliard* nevű be-
 tűje is sokat köszönhet neki, bár a
 terv lényegében Claude Gara-
 mond szellemiségére épít.

Sur quoy vous me permettrés de vous
 demander en cette occasion, ce que,
 comme i'ay des-ia remarqué, ^a S. Augu-
 stin demande aux Donatistes en vne sem-
 blable occurrence: *Quoy donc? lors que
 nous lifons, oublions nous comment nous auons
 accoustumé de parler? l'escriture du grand Dieu
 deuoit-elle vsfer avec nous d'autre langage que
 le nostre?*

^a Aug. lib. 33.
 contra Fauſt. c.
 7. Quid er-
 go? cum legi-
 mus, obliui-
 scimur quem-
 admodum lo-
 quiſoleamus?
 An ſcriptura
 Deialiter nobi-
 ſcificum fue-
 rat quam no-
 ſtro more lo-
 cutura?

Jean Jannon antikva
 és kurzív betűi, 1642

Jean Jannon (1580–1658)
 Jannon tervezte azt a betűt, amely-
 re a legeslegmodernebben újjá-
 élesztett *Garamond* alapul. Első-
 nek ő élesztette újjá Garamond
 mester művét. Bár hithű katolikus
 volt, mégis rendszeresen konflik-
 tusba került Franciaország katoli-
 kus kormányzatával. Egy ilyen al-
 kalom miatt betűkészletét elko-
 bozták, és így az a Nemzeti Nyom-
 dába került, ahol 200 esztendeig
 használták. A 20. század elején té-
 vesen az ő betűi alapján tervezték
 újra Garamond betűit.

Tótfalusi Kis Miklós (1650–1702)
 Betűművész, nyomdász, tudós,
 művelődéspolitikus és író egy
 személyben. Világszerte a legis-
 mertebb magyar betűtervező. Hol-
 landiai tartózkodása alatt első ta-
 pasztalatait az Elzevir família mű-
 helyében szerezte, majd a techni-
 kailag kiválóan felszerelt Blaeu
 nyomdában folytatta. Itt tanulta
 meg a betűmetszés mesterségét,
 méghozzá olyan kiváló eredmény-
 nyel, hogy rövidesen Hollandia ha-
 tárain kívül is ismertté vált a neve.
 Megrendeléseket kapott Angliá-

MOSES ELSŐ KÖNYVE,

M E L L Y a'

TERJEMTESRŐL VALÓ KÖNYV.

Es Első Könyvben Móses meg-írja e' Világnak és e' Világon az Anyaszentegyháznak kezdését, nevezésdét, tudományát, és Isteni-felügyeletét. Nevezet szerint pedig írja Ádámnak, Noénak, Ábrahámnak, Izáknak, Jákóbnak, és Józsefnek Historiáját, melyben be-foglal két ezer háromszáz hatvannyolcz eptendői.

E L S Ő R E S Z.

E' Világnak hat napokon lett teremtetve.

EZDÉTBEN teremte Isten a' mennyet és a' földet.

2 A' föld pedig vala ékeesség nélküli való és puhta, és ferettség vala a' mélységnek kínén, és az Urnak Lelke táplálja vala a' vizeket.

3 Akkor monda az Isten: Légyen világosság: és lön világosság.

4 És látá Isten hogy jó volna a' világosság, és elválahtá a' világosságot a' sötétlégtől.

5 És nevezé a' világosságot napnak, és a' sötétléget éjtzakának: és lön az estve és a' reggel, első nap.

6 ¶ Az után monda az Isten: † Légyen kiterjeztetett erősség a' víz között, mely elválahtá a' vizeket, a' vizektől.

7. És érze az Isten kiterjeztetett erősséget, mely elválahtaná a' kiterjeztetett erősség alatt való vizeket a' kiterjeztetett erősség felett való vizektől: és úgy lön.

8 És a' kiterjeztetett erősséget az Isten nevezé égnek: és lön az estve és a' reggel, második nap.

9 ¶ Az után monda az Isten: * Gylljenek egybe az ég alatt való vizek egy helyre, hogy tefék-meg a' káraz, és úgy lön.

10 A' kárazt pedig nevezé Isten földnek: a' vizeknek fokafágát, tengernek:

† Sölt. 33:6. és 136:5. Terel. 14: 13. és 17: 24. Sölt. 11: 3. † Tér. 10: 14. és 31: 13.

és látá Isten, hogy ez jó volna.

11 Monda annakélezte az Isten: Hozzon a' föld gyenge füveket, mag-hozó füveket, gyümöls-fákat: melyek, az ő nemek szerint való gyümöls-fákat hozzanak, melyekben légyen az ő magyok e' földön: és úgy lön.

12 Hozá annakokéért a' föld gyenge füveket, mag-hozó füveket az ő nemek szerint, és gyümöls-termő fákat, melyekben vala az ő nemek szerint való magyok: és látá Isten, hogy az jó volna.

13. És lön az estve és a' reggel, harmadik nap.

14 ¶ Az után monda az Isten: † Legyenek világosító állatok az égnek kiterjeztésén, hogy külömbséget tegyenek a' nap között és az éjtzaka között: és legyenek jelei bizonyos időeknek, napoknak, és eptendőknek.

15 Legyenek, mondok, világosító állatok az égnek kiterjeztésén, hogy világosítsák a' földet: és úgy lön.

16 Szerze azért az Isten két nagy világosító állatot: a' nagyobbik világosító állatot, hogy világosítsa nappal: a' kisebbik világosító állatot, hogy éjtzaka világosítsa: és tüllogokatis.

17 És helyezteté az Isten azokat az égnek kiterjeztésén, hogy a' földet megvilágosítsanak.

18 És hogy vezéri lennének a' napnak és az éjtzakának, és külömbséget tennének a' világosság és sötéttség között: és látá Isten, hogy az jó volna.

* Sölt. 148: 2. * Tér. 38: 8. Sölt. 33: 7. és 136: 6. † Sölt. 136: 7.

Tótfalusi Kis Miklós Aranyas Bibliájának kezdő lapja, 1686

ból, Lengyelországból, Német- és Svédországból. Cosimo Medici toszkánai herceg, XI. Ince pápa és Arstil grúz fejedelem ugyancsak megrendelői közé tartozott. Saját költségén, világi mecénások és az egyház támogatása nélkül megjelentette a Bibliát olcsó és szöveg-hű kiadásban. A Bibliát 3500, az Újtestamentumból 4200, a Zsoltárokból szintén 4200 példányt nyomtatott. Aranyas Bibliája a betűk szépsége, a nyomás tisztasága, a

szöveg hibátlansága, a kötés és az aranyozás szépsége tekintetében egyaránt a 17. századi Európa leg-szebb könyvei közé tartozik. Tízszentdei külföldi tartózkodása után betűmetszéssel szerzett hatalmas vagyonát könyvekbe, nyomdai felszerelésekbe fektette. Hazatérte után a széthullott erdélyi fejedelemségben csak gyötrelmek és megaláztatás várt rá.

William Caslon betűmintaalapja, 1734

William Caslon (1692–1766) A fegyverművesből lett betűtervező azon kevesek egyike, aki meg is gazdagodott ebből a tevékenységből. Holland típusokat voltak a mintaképei, de nem az egyes betűk tökéletes formájára törekedett, mint Bodoni avagy Baskerville, hanem a belőlük összeálló szöveg igazi harmóniájára. William Caslon betűi lettek 1754-től a követendő példák Angliában. Az általa metszett betűk jellegzetes, nemzeti betűtípussá váltak. Betűtípusát Caslon Old Style néven 1892-ben alkották újra az Egyesült Államokban, majd később a Caslon 471 nevet kapta ugyanez a típus. Ránkmaradt betűmetszőkészletét és patriciát a St. Bride's Printing Libraryban láthatják az érdeklődők.

ORLANDO FURIOSO

DI

LODOVICO ARIOSTO.

ARGOMENTO.

Contra le Donne Rodomonte intende
Quanto mal possa dir lingua fallace.
Indi verso il suo Regno il cammin prende,
Ma luogo trova pria, che al suo cor piace.
Qui d'Isabella nuovo amor l'accende:
Ma si l'impedimento gli dispiace
Del Frate, ch'ella ha seco in compagnia,
Che 'l fellon gli dà morte acerba e ria.

CANTO VENTESIM'OTTAVO.

I

Donne, e voi, che le Donne avete in pregio,
Per Dio non date a quella istoria orec-
A quella, che l'oltrier dire in dispregio, (chia;
E in vostra infamia, e biasmo s'apparecchia;
Benché né macchia vi può dar, né fregio
Lingua si vile; e fia l'ulanza vecchia,
Che 'l volgare ignorante ognun riprenda,
E parli più di quel che meno intenda.

John Baskerville Ariosto

Orlando Furiosójanak kezdő oldala, 1773

John Baskerville (1706–1775)

Rendkívül hiú és excentrikus főnemes volt. Tizenhat évig élt együtt egy nővel, akit végül feleségül vett, ami meglehetősen elképzelhetetlen volt a 18. századi Angliában. Külön mauzóleumot építtetett saját birtokán, hogy függőleges helyzetben temethesse el magát, ezzel is kifejezve ateizmusát. Igazi amatőr volt, vagyona felszabadította a piac korlátai alól. Így betűit bár nemigen kedvelték, tökéletességüket nem lehetett nem elismerni. Mivel az akkori technika nem tette lehetővé hibátlan ki nyomtatásukat, saját nyomdát hozott létre, külön magának gyártotta a mindmáig tökéletesen fekete nyomdafestéket. Papírmalmot működtetett birtokán és a papír felületét vasalóval simítottatta, hogy annak a felülete megfeleljen igen magas követelményeinek. Mára betűje az egyik legdivatosabb típus. Betűi átmenetet képeznek a reneszánsz mesterek és Didot és Bodoni klasszicista antikvári között.

MANUEL
TYPOGRAPHIQUE.

PREMIÈRE PARTIE.

LA GRAVURE,
OU TAILLE DES POINÇONS.

Pour être un bon Graveur de Caractères, il faut être Typographe, c'est-à-dire, savoir tous les détails du mécanisme de la Fonderie & de l'imprimerie, afin d'y assujétir son travail. Maître de l'art, le Graveur doit tout prévoir dans la fonte & dans l'impression. C'est par là que les Simon de Colines, les Garamond, les

Pierre Simon Fournier

tipográfiai kézikönyve, 1766

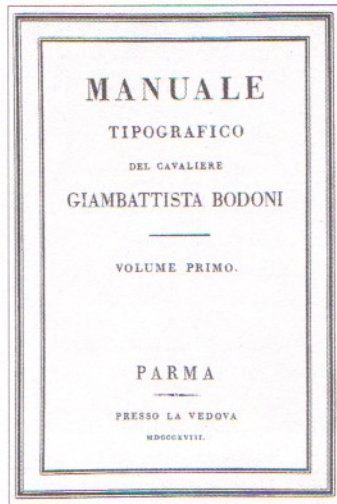
Pierre Simon Fournier

(1712–1768)

Francia nyomdász és betűmetsző. Betűi a Bodoni antikva előképei és a pármai mester valóban az ő ólombetűiből metszette első klaszszicista antikváját.

Giambattista Bodoni (1740–1813)

Bodoni mester Párma hercegének dolgozott tipográfusként és betűtervezőként. Pénz és idő korlátlanul állt a rendelkezésére, hiszen csak az uralkodó kívánságait kellett kielégítenie. Elsőként Fournier meglévő betűit finomította vésőjével, létrehozva vele a ma klasszista antikva néven ismert betűtípust. Megteremtette a méretében és arányiban is e legkételetesebb betűt és betűtípusok tucatjait állította elő. Az 1840-ben készült leltár több mint 25 000 patricát és 50 000-nél jóval több matricát sorol fel. A klaszszicista antikva kvintesszenciája teljes egészében először Bodoni *Manuáléjában* jelent meg, amelyet felesége adott ki férje halála után.

Giambattista Bodoni Manuáléja, 1818

Az első groteszk betű (1816)

William Caslon, e néven a negyedik, a jeles angol betűmetsző ük-ükunokája metszette az első talp nélküli betűtípust. Legtöbbször úgy tartják, hogy ennek a betűtípusnak az előképe az időszámításunk előtti 5. századi görög lapidáris.

Az első egyiptienne (1821)

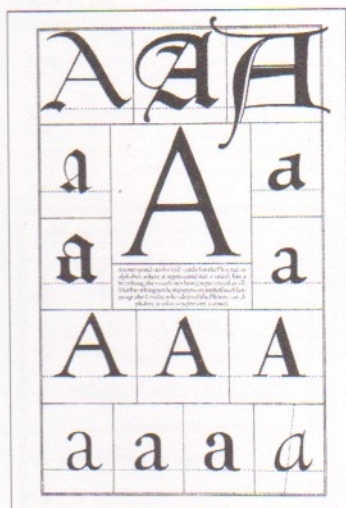
Kifejezetten reklámcélokra tervezett betűtípus volt, amelynek talpai vastagabbak voltak a betű szárainál.

Clarendon (1844)

Besley & Co. angol betűöntőde dobta piacra ezt a szótárakhoz tervezett erőteljes betűtípust, de hamarosan a reklámparban is rendkívül népszerű lett.

Frederic Goudy (1865–1947)

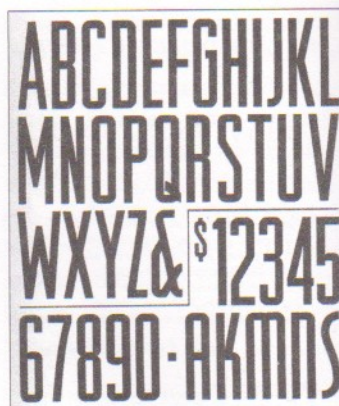
Egyike a legismertebb amerikai betűtervezőknek. Egyéni megoldásai és technikai ügyessége tette az őt, több betűtípust tervezett, mint bárki őelőtte (Morris Fuller Benton talán megelőzi, de őt egy egész csapat segítette munkájában). Már a kezdet kezdetén rájött, hogy még a legszebb betű sem adható el megfelelő marketing nélkül, így kiadványai egyben betűtípusai népszerűsítését is szolgálták reklámhordozóként. Legtöbb típusa mindmáig használatban van: *Goudy Old Style*, *Garamont*, *Goudy Sans*, *Copperplate*.

Frederic Goudy *The Alphabet* című művének egy oldala, 1922

Morris Fuller Benton (1872–1948)

Fred Goudyval és Ed Benguiattal együtt egyike az Egyesült Államok legtevékenyebb betűtervezőinek. Többek között a *Broadway*, *Franklin Gothic*, *News Gothic*, *Century Old Style*, *Cheltenham* elnevezésű betűtípusok is az ő nevéhez kap-

Morris Fuller Benton egyik betűmintaalappja, 1935

csolódnak. Bodoni mester betűinek első modern újjáélesztése is az őhöz fűződik.

Die erste Kursivschrift befaß
Aldus Manutius in Venedig.
Die meisten Stempelschneider
folgten diesem Vorbild, aber
schon frühzeitig gab es auch
deutsche Kursivschnitte von
ausgesprochener Eigenart, wie
die formenreiche Schrift, die
der aus Schlesien stammende
Meister Hieronymus Victor
um das Jahr 1531 verwendete.
Ein Meisterwerk der neueren
Schriftkunst ist dieser Type
gegenübergestellt, die schöne

Weiß-Kursiv

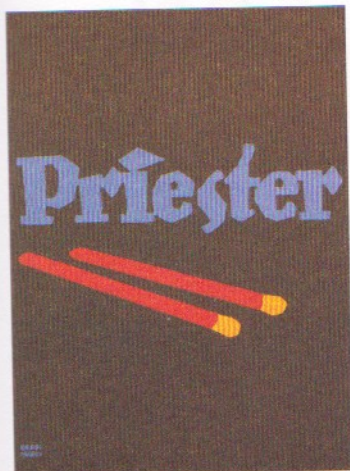
BAUERSCHE GIESSEREI
Frankfurt am Main

Emil Rudolf Weiss kurzív betűje, 1940

Emil Rudolf Weiss (1875–1943)

Vezető német tiográfus, betűtervező és kalligráfus. A 30-as és 40-es években a Bauer betűöntődének

dolgozott. Legismertebb betűtípusa a *Memphis*-betűcsalád.

Lucien Bernhard plakátja, 1915

Lucien Bernhard (1895–1972)
Egész életében nem volt autója, rádiója, televíziója, sem semmiféle elektronikus eszköze. Még fiatalon, Németországban kezdett el betűket tervezni, majd 1922-ben az Egyesült Államokba utazott, ahol 15 típust tervezett, amelyek közül némelyek mindmáig használatban vannak: *Bernhard Gothic*, *Bernhard Cursive...*, míg mások sajnos elfelejtődtek: *Bernhard Booklet*, *Bernhard Brushscript*, *Lucian...*

Paul Renner betűterve, 1925 előtt

Paul Renner (1878–1956)
Az első modern geometrikus alapon tervezett groteszk betű meg-

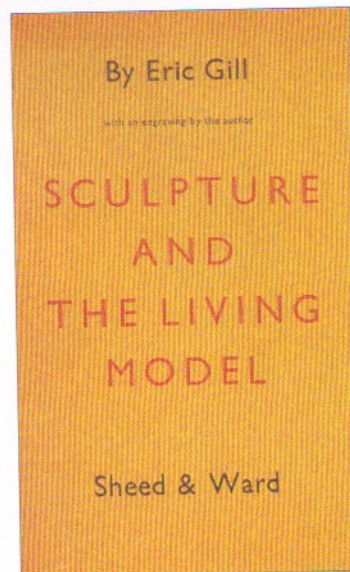
alkotója. Bár nem volt a Bauhaus iskola tagja, de osztotta elképzeléseiket: a modern betűnek nem ódon elődöket kell követnie, hanem korszerű ideákat. Eredeti tervei a *Futura* betűtípusához sokkal inkább geometrikusak, mint amit a Bauer betűöntőde végül is elkészített.

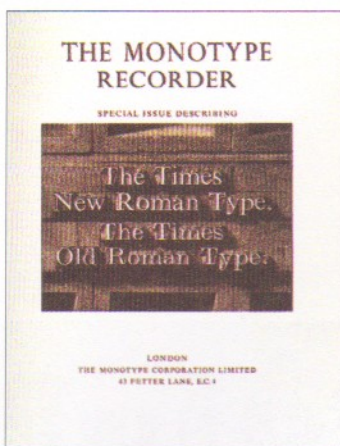
Oswald Cooper Hilite elnevezésű betűtípusa, 1925

Oswald Cooper (1879–1940)
Az eredetileg betűművész és grafikus Oswald Cooper számos reklám- és címbetű megtervezéséért is felelős. Minden munkája a kézírás alapszik. Legismertebb közülük a *Cooper Black*.

Eric Gill (1882–1940)
Angol szobrász, képzőművész és betűtervező. Radikális politikai nézeteiről és szexuális bűncselekményeiről volt ismert saját korában, de manapság inkább a *Gill Sans* betűcsaládról ismeretes. Ezt a betűtípust Stanley Morison kérésére tervezte, és a cél az volt, hogy konkurenciát teremtsen az Európában akkoriban elterjedt geometrikus alapú groteszk betűkkel és bár nem geometrikus alapú, hanem klasszikus metszésű betű, azonnal

Eric Gill könyvének címlapja saját betűinek felhasználásával készült, 1930 körül

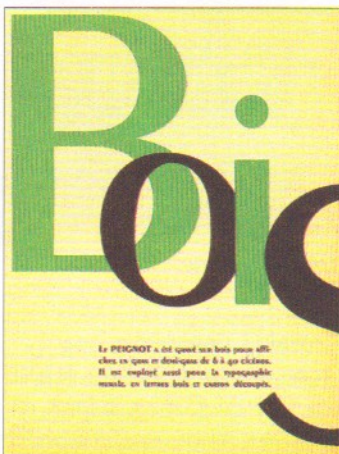

Stanley Morison: *The Monotype Recorder* címdala, 1932

igen népszerű lett először csak Angliában, majd a kontinensen is.

Stanley Morison (1889–1967)

A modern brit tipográfia legnagyobb hatású alakja. 25 évig volt a Monotype cég technikai tanácsadója. Az ő tevékenysége alatt jött létre számos ma is igen népszerű betűtípus: *Rockwell*, *Gill Sans*, *Perpetua* és talán a legsikeresebb, a *Times New Roman*. Támogatta sok régi betűtípus újratervését: *Bembo*, *Baskerville*, *Fournier* és *Walbaum*...

Charles Peignot tipográfiai terve, 1937

Charles Peignot (1897–1983)

Ötven esztendeig a híres Deberny & Peignot betűöntőde vezetője. Élharcosa volt annak, hogy a betűtervezőket is védje a szerzői jog.

Akzidenz Grotesk (1898)

A *Helvetica* ősapja. Az egyik legnépszerűbb betűtípus, amíg a geometrikus alapon tervezett groteszk betűk ki nem szorították a 30-as években. Max Miedinger élesztette újra 1957-ben.

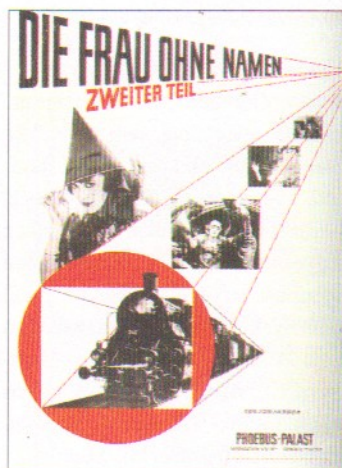
Max Miedinger (1900–1980)

1950-ben kérték fel a *Haas Grotesk*

Max Miedinger: *Helvetica*-prospektus címdala, 1968

újratervésével. Ez a *New Haas Grotesk* kapta később a *Helvetica* nevet svájci tervezője előtt tisztelegve.

Jan Tschichold: Plakát, 1927

Jan Tschichold (1902–1974)

A 20. század elején forradalmasította a tipográfiát aszimmetrikus plakát, könyvborító és hirdetésterveivel. Betűtervezőként legsikerültebb betűje a *Sabon*.

Franklin Gothic (1904)

A Benjamin Franklin nevét viselő betűtípus először csak egyetlen változatban jelent meg a piacon, de az évek során egész betűcsaláddá nőtte ki magát különböző tervezők segítségével.

**"MEN WOULD RATHER HAVE THEIR
FILL OF SLEEP, LOVE, AND SINGING
AND DANCING THAN OF WAR," SAID
HOMER. THE EDITORS OF AVANT-
GARDE AGREE, AND DO HEREBY
ISSUE A CALL FOR ENTRIES FOR
AN INTERNATIONAL POSTER COM-
PETITION BASED ON THE THEME:**

NO MORE WAR

Judges: Richard Avedon, Leonard Baskin, Alexander Calder, Milton Glaser, Art Kane, Jack Levine, Herb Lubalin, Dwight Macdonald, Robert Motherwell, Robert Rauschenberg, Larry Rivers, Ben Shahn, Edward Steichen & Sloan Wilson.

**AVANT
GARDE**

Herb Lubalin: *Hirdetés*, 1968

Herb Lubalin (1918–1981)

Amerikai grafikus és tipográfus. Tervezett emblémákat, plakátokat, magazinokat, hirdetések, könyveket és csomagolóanyagokat is, de ezenkívül legalább 200 ábécét is megalkotott, többek között: *Lubalin Graph*, *Busorama*, *Avant Garde Gothic*.

Hermann Zapf (1918–)

A huszadik század talán leguniverzálisabb betűtervezője. A háború után, Nyugat-Németországban kezdte el munkásságát a Stempel betűöntődében. 1956-ban szabad szellemi foglalkozásúként dolgozott tovább olyan betűgyártó cégeknek, mint a Berthold és a Linotype, de tervezett exkluzív munkákat más cégeknek és magánembereknek is. Egyben ő a világ leghíresebb és legsikeresebb kalligráfusa is. Legismer-

Hermann Zapf: Betűmintalap korrektúrája, 1966

	n				
a	b	e	f	g	i
o	r	s	t	y	z
A	B	C	E	G	H
M	O	R	S	X	Y
1	2	4	6	8	&

Aldo Novarese Ritmo nevű betűtípusa, 1955

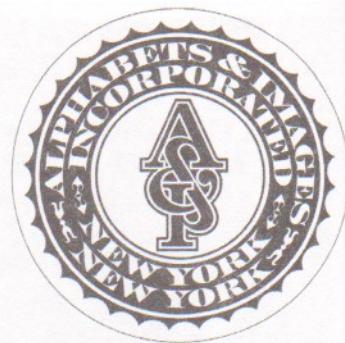
tebb betűi: *Optima*, *Palatino*, *Zapf Chancery* és *Zapf Dingbats*.

Aldo Novarese (1920–)

Az olasz tervező Torinóban kezdte meg munkásságát a Nebiolo betűöntőműben. Betűtípusai: *Novarese*, *Microgramma* és az *ITC Symbol* jelkészlet.

Ed Benguiat (1927–)

A jeles amerikai betűművész több mint 600 betűtípust tervezett, többet, mint bármely más tervező. Felújított régebbi típusokat: *Souvenir*,

Ed Benguiat emblématerve, 1930 körül

Bookman, tervezett vadonatújakat: *Charisma*, *Panache*, *Spectra*...

Adrian Frutiger borítóterve, 1968

Adrian Frutiger (1928–)

Svájci grafikus és tipográfus, egyike a második világháború utáni legismertebb tervezőknek. Nyomdász, fametsző és kalligráfus volt, mielőtt betűtervezésre adta a fejét. A Deberny & Peignot cég kérte fel, hogy adaptálja a számukra túlzottan geometrikusnak talált *Futura*-t, de helyette egy új betűcsaládot tervezett. Így született meg az *Univers*. Számos igen népszerű betűt alkotott, a párizsi De Gaulle repülőtér számára tervezett betűtípusa saját nevét viseli: *Frutiger* és

mondani sem kell, hogy igen-igen népszerű.

Futura (1929)

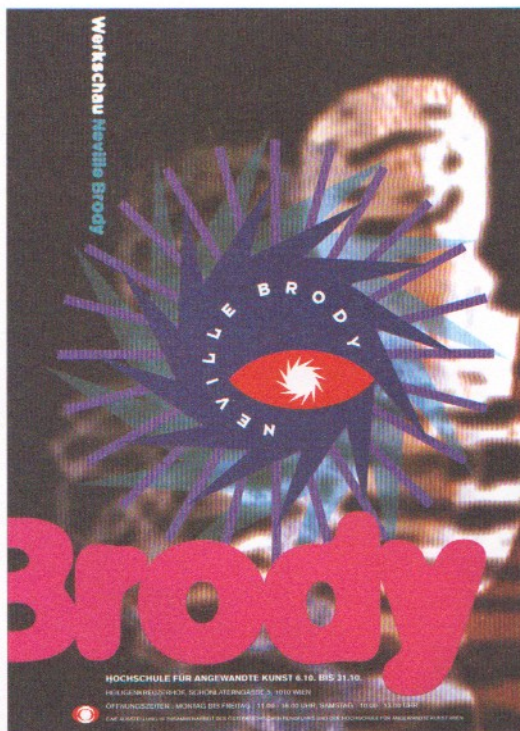
Paul Renner tervezte Herbert Bayer *Universal* betűtípusa és a Bauhaus filozófiája alapján. Ez a típus a modernség szinonimája lett a tipográfiában.

Bembo (1929)

Francesco Griffo betűjét újraalkotta a Monotype cég Stanley Morison programja nyomán.

Times Roman (1932)

A londoni *The Times* megbízásából, Stanley Morison felügyeletével Victor Lardent, a *The Times* egyik munkatársa újraalkotott egy eredeti Plantin betűt, amely a továbbiakban felveszi a megrendelő napilap nevét.

Neville Brody
bécsi kiállításának
plakátja, 1992

A Robert Slimbach
nevét viselő betűtípus,
1989

Robert Slimbach (1956–)

Amerikai betűtervező, 1987-től az Adobe cég munkatársa. Legismertebb betűtípusai: *Slimbach*, *Adobe Garamond*, *Minion*, *Utopia*, *Poetica*.

Neville Brody (1957–)

Angol grafikus, művészeti szerkesztő és betűtervező. Számos magazin (*The Face*, *City Limits*, *Arena*, *Per Lui*, *Actuel*) tervezője. Tipográfiai munkásságában fel-

használja az Art Deco esztétikai elemeit, de az Európán kívüli kultúrák hatását is. Betűtípusai: *Arcadia, Industria, Blur, Pop, Harlem...*

Optima (1958)

Hermann Zapf kedvenc betűtípusa, saját esküvői meghívójához tervezte. Dőlt változata az első volt, amelyet nem terveztek meg külön, hanem mechanikusan torzították el.

Zuzana Licko (1961–)

A csehszlovák származású tervező 1968-tól az Egyesült Államokban él. Első betűtervei a kaliforniai Emigré magazinhoz kötődnek. Legsikeresebb típusai: *Citizen,*

Journal, Modula, Matrix, Variex, Senator, Triplex Roman, Lunatix, Tarzana.

Sabon (1966)

A Jan Tschichold tervezte antikva metszésű betű azért érdekes, mert ez volt az első olyan betűtípus, amely egyszerre jelent meg kézi- és gépszedéshez használható formában és fényszedéshez is használható variációban.

Avant Garde Gothic (1970)

Herb Lubalin tervezte eredetileg egy azonos nevű magazin lapfejének, és csak később alkotta meg hozzá a teljes ábécét.

Zuzana Licko
Totally Gothic nevű betűtípusa,
1990

